

Zákon o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů

Zákon číslo 250/2021 Sb. Zákon o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů – nabude účinnosti 1.7.2022

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje:

- požadavky na bezpečnost provozu vyhrazených technických zařízení a ochranu zdraví při práci po celou dobu používání vyhrazených technických zařízení; v případě určených druhů již provozovaných vyhrazených technických zařízení stanoví i požadavky na jejich montáž a uvádění do provozu,
- výkon státní správy na úseku bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- práva a povinnosti osob, které u vyhrazených technických zařízení provádějí jejich obsluhu, montáž, údržbu, kontrolu, revize, opravy, plnění nádob plyny nebo je provozují,
- předpoklady a způsob ověřování odborné způsobilosti osob k činnostem na vyhrazených technických zařízeních a předpoklady a způsob ověřování odborné způsobilosti k výkonu činností osob vykonávajících obsluhu a práci na elektrických zařízeních bez napětí, v blízkosti elektrických zařízení pod napětím a na elektrických zařízeních pod napětím.

Vymezení pojmů

- **vyhrazené technické zařízení** — tlakové, zdvihací, elektrické nebo plynové zařízení, které při provozu svým charakterem nebo akumulovanou energií, v důsledku nesprávného použití, výskytem provozních rizik vyvolávajících nebezpečné situace nebo nedodržení podmínek bezpečného provozu představuje závažné riziko ohrožení života, zdraví a bezpečnosti fyzických osob,
- **revizní technik** — odborně způsobilá fyzická osoba oprávněná provádět revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení, která má pro tuto činnost osvědčení o odborné způsobilosti vydané podle tohoto zákona,
- **revize** — posouzení provozní a technické bezpečnosti vyhrazeného technického zařízení uváděného do provozu nebo již provozovaného, při kterém se prohlídkou, zkouškou nebo měřením ověřuje, zda zařízení odpovídá právním a ostatním předpisům k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, popřípadě posouzení technické dokumentace a odborné způsobilosti obsluhy,
- **montáž** — činnost, při které jsou jednotlivé dílčí části spojovány v technologický celek, jeho část, nebo je jeho část spojována s pevnou nebo pohyblivou částí; montáží se rozumí i demontáž a zpětná montáž,
- **oprava** — zásah do již provozovaného vyhrazeného technického zařízení, kterým je odstraňován jeho poruchový stav nebo opotřebení, při němž může dojít k výměně, demontáži a zpětné montáži funkčních částí s cílem obnovit jeho použitelný stav beze změny základních technických nebo bezpečnostních parametrů zařízení,

- **údržba** — činnost prováděná na vyhrazeném technickém zařízení nebo jeho částech za účelem zajištění bezpečného a provozuschopného stavu tohoto zařízení, pokud se nejedná o opravu nebo montáž vyhrazeného technického zařízení,
- **průvodní dokumentace** — soubor dokumentů, dodaných výrobcem nebo dodavatelem vyhrazeného technického zařízení, v českém jazyce, který musí být k dispozici po celou dobu provozu zařízení,
- **provozní dokumentace** — soubor dokumentů obsahující záznamy o kontrolách, zkouškách a revizích, místní provozní řád, provozní deník, doklady o kvalifikaci obsluhy, záznamy o opravách a údržbě, harmonogramy, záznamy o činnostech prováděných na provozovaném vyhrazeném technickém zařízení a jiné specifické dokumenty, vznikající při provozu daného vyhrazeného technického zařízení v rozsahu požadovaném právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci3),
- **rekonstrukce** — nahrazení stávající nevyhovující části již provozovaného vyhrazeného technického zařízení novou nebo modernější částí zařízení, přičemž dojde ke změně základních technických nebo bezpečnostních parametrů zařízení, a to zpravidla podle technické dokumentace.

Vyhrazená technická zařízení se zařazují podle míry rizika, které svým provozem vyvolávají do tříd, skupin a podskupin. Zvýšená míra rizika vyhrazeného technického zařízení je určena podle míry ohrožení života, zdraví a bezpečnosti fyzických osob při provozu tohoto zařízení. Vyhrazená technická zařízení s nejvyšší mírou rizika se zařazují do I. Třídy.

Státní správu v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení vykonává Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“), Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.

Pověřená organizace

- podává na vyžádání odborná stanoviska o tom, zda jsou při projektování, konstrukci, montáži, provozu, obsluze, opravách, údržbě a revizi vyhrazených technických zařízení splněny požadavky bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- provádí u vyhrazených technických zařízení I. třídy prohlídky a zkoušky nebo se na těchto zařízeních zúčastňuje zkoušek, na základě kterých vydává osvědčení, zda vyhrazená technická zařízení splňují požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a potvrzuje úspěšné výsledky zkoušek;
- prověřuje odbornou způsobilost právnických osob a podnikajících fyzických osob k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny a vydává jim k tomu oprávnění podle § 8,
- prověřuje odbornou způsobilost fyzické osoby k montáži, opravám, revizím a zkouškám vyhrazených technických zařízení a uděluje o tom osvědčení podle § 11,
- prověřuje odbornou způsobilost obsluhy jako topiče parních a kapalinových kotlů,
- vede evidenci právnických osob a podnikajících fyzických osob, které získaly oprávnění podle § 8, a poskytuje tyto informace pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti,
- vede evidenci revizních techniků a poskytuje tyto informace pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti.

Zaměstnanci pověřené organizace jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli v souvislosti s výkonem činnosti podle tohoto zákona, a nezneužívat takto získaných informací.

Odborná způsobilost právnických osob a podnikajících fyzických osob k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny

Montáž, opravy, revize, zkoušky vyhrazených technických zařízení a plnění nádob plyny jsou oprávněny vykonávat pouze odborně způsobilé právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Právnická osoba může vykonávat činnost podle věty první, zabezpečí-li její výkon odborně způsobilou fyzickou osobou pro danou činnost.

Žádost o vydání oprávnění k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny se podává pověřené organizaci; žádost musí být písemná. Součástí žádosti je označení toho, kdo žádost podává, a rozsah požadovaného oprávnění. K žádosti se připojují doklady o splnění všech předpokladů pro stanovení, zda je žadatel odborně způsobilý pro požadovaný rozsah činností na vyhrazených technických zařízeních.

Podmínkou pro vydání oprávnění k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny je:

- určení jedné nebo více fyzických osob, které splňují předpoklady odborné způsobilosti pro požadovaný rozsah činností na vyhrazených technických zařízeních a které budou odpovídat za řádný výkon montáže, oprav, revizí, zkoušek vyhrazených technických zařízení a plnění nádob plyny u žadatele (dále jen „odpovědná odborná osoba“),
- zajištění výkonu jednotlivých činností při montáži, opravách, revizích, zkouškách vyhrazených technických zařízení a plnění nádob plyny odborně způsobilou osobou,
- potřebné technické vybavení k montáži, opravám, revizím a zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny.

Splňuje-li žadatel podmínky pro řádné zajištění činnosti v požadovaném rozsahu, rozhodne pověřená organizace o tom, že právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě vydá oprávnění. Platnost oprávnění je 10 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o vydání oprávnění.

Pověřená organizace vede evidenci odborně způsobilých právnických osob a podnikajících fyzických osob k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny, jejímž účelem je vedení údajů o počtu a odbornosti právnických osob a podnikajících fyzických osob s oprávněním k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny a bezplatné poskytování těchto informací pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti.

Odborná způsobilost fyzických osob k činnostem na vyhrazených technických zařízeních

Předpokladem odborné způsobilosti fyzické osoby provádějící revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení, montáž, opravy vyhrazených plynových zařízení nebo obsluhu vyhrazených tlakových zařízení - parních a kapalinových kotlů je:

- dosažení věku 18 let a plná svéprávnost,
- zdravotní způsobilost k vykonávaným činnostem,
- odborné vzdělání v oboru a stupni podle míry rizika a činnosti vykonávané na vyhrazeném technickém zařízení,
- odborná praxe v délce, oboru a stupni vzdělání podle míry rizika a činnosti vykonávané na vyhrazeném technickém zařízení,
- osvědčení o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních, provádějí-li revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení, montáž, opravy vyhrazených plynových zařízení nebo obsluhu vyhrazených tlakových zařízení - parních a kapalinových kotlů.

Žadatelem o vykonání zkoušky z odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních (dále jen „zkouška z odborné způsobilosti“) může být fyzická osoba pro jednotlivé druhy vyhrazených technických zařízení, na nichž bude činnosti vykonávat. Zkouška z odborné způsobilosti se vykonává u pověřené organizace. Zkouška z odborné způsobilosti probíhá před zkušební komisí, která má nejméně 3 členy s odbornou způsobilostí pro činnosti na vyhrazených technických zařízeních v rozsahu požadovaného osvědčení. Osvědčení o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních je udělováno na základě úspěšného prověření odborné způsobilosti. Platnost osvědčení o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních je 5 let ode dne jeho udělení.

Den skončení platnosti osvědčení, jakož i skutečnost, že došlo k odnětí osvědčení podle jiného právního předpisu, vyznačí pověřená organizace bezodkladně v evidenci revizních techniků.

Revize

Revizi smí provádět výhradně revizní technik, který je držitelem osvědčení v rozsahu odpovídajícím revidovanému vyhrazenému technickému zařízení; provádí-li revizní technik revizi jako živnost podle jiného právního předpisu, musí být též držitelem oprávnění podle § 7 odst. 2.

Pověřená organizace vede evidenci revizních techniků, jejímž účelem je vedení údajů o jejich počtu a odbornosti a bezplatné poskytování těchto informací pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti. Tato evidence je informačním systémem veřejné správy.

Odborná způsobilost k výkonu činností osob vykonávajících obsluhu a práci na elektrických zařízeních bez napětí, v blízkosti elektrických zařízení pod napětím a na elektrických zařízeních pod napětím

Pro účely odborné způsobilosti k výkonu činností osob vykonávajících obsluhu a práci na elektrických zařízeních bez napětí, v blízkosti elektrických zařízení pod napětím a na elektrických zařízeních pod napětím rozeznáváme osoby znalé, osoby poučené a osoby školené (seznamené), které nejsou znalé ani poučené a jsou školené ve smyslu jiného právního předpisu. Za osoby znalé se považují osoby pro samostatnou činnost, osoby pro řízení činnosti a revizní technici. Odbornou způsobilost revizních techniků a její nabývání stanovuje § 11.

Povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob

Právnická osoba a podnikající fyzická osoba, která provádí montáž, opravy, revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení, plnění nádob plyny, musí při těchto činnostech postupovat v souladu s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci tak, aby se vyhrazené technické zařízení nestalo příčinou ohrožení života a zdraví osob, majetku nebo životního prostředí. To platí i pro právnickou osobu a podnikající fyzickou osobu provozující vyhrazená technická zařízení (dále jen „provozovatel“).

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba zajistí, aby:

- při uvádění do provozu a při provozování vyhrazených technických zařízení byla provedena bezpečnostní opatření, prohlídky, kontroly, revize a zkoušky,
- prohlídky a zkoušky podle § 6 odst. 1 písm. b) byly provedeny před uvedením vyhrazeného technického zařízení do provozu zaměstnanci pověřené organizace nebo za jejich přítomnosti,
- montáž, opravy, revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení, plnění nádob plyny byly prováděny právníckými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami a jsou držiteli oprávnění k těmto činnostem,
- zkoušky, revize, montáž, opravy nebo obsluhu vyhrazených technických zařízení vykonávaly jen fyzické osoby, které jsou odborně způsobilé a ve stanovených případech byly též držiteli osvědčení o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních.

Provozovatel je povinen zajistit, aby bylo vyhrazené technické zařízení používáno pouze, pokud je vyloučen stav ohrožující bezpečnost práce a provozu. Za stav ohrožující bezpečnost práce a provozu vyhrazeného technického zařízení se považuje:

- provoz vyhrazeného technického zařízení, u něhož není doložena zpráva o provedené revizi, která byla provedena ve stanovených lhůtách a v rozsahu, nebo není doložen ve stanovených případech souhlas, vydaný pověřenou organizací, že předmětné zařízení je schopno bezpečného provozu,
- provoz vyhrazeného technického zařízení v rozporu s průvodní nebo provozní dokumentací,
- chybí-li průvodní dokumentace nebo provozní dokumentace k vyhrazenému technickému zařízení, pokud byla vydána.

Není-li průvodní dokumentace nebo provozní dokumentace k vyhrazenému technickému zařízení k dispozici, stanoví rozsah kontroly zařízení provozovatel místním provozním předpisem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Provozovatel je povinen zajistit, aby u jím provozovaného vyhrazeného technického zařízení byly odstraněny závady ohrožující bezpečný a spolehlivý provoz zjištěné při revizi nebo kontrole bez zbytečného odkladu po vyhotovení revizní zprávy, záznamu o kontrole, nebo po provedení kontroly. Ostatní závady musí být odstraněny v závislosti na míře jejich závažnosti v termínech uložených v opatření orgánu inspekce práce na základě jeho kontroly, není-li takové kontroly v termínech stanovených provozovatelem.

Po rekonstrukci musí provozovatel ověřit bezpečnost vyhrazeného technického zařízení včetně provedení zkoušek a výchozí revize.

Není-li provozovatel vlastníkem vyhrazeného technického zařízení, je povinen zajišťovat řádné používání a provoz tohoto zařízení, a to ode dne prokázaného převzetí vyhrazeného technického zařízení.

Na elektrickém zařízení, které je součástí přenosové a distribuční soustavy držitele licence na přenos elektřiny a držitele licence na distribuci elektřiny podle jiného právního předpisu a u elektrických přípojek provozovaných držitelem licence na distribuci elektřiny, nemusí být prováděny pravidelné revize, pokud je bezpečnost elektrických zařízení zajišťována pravidelnými kontrolami a údržbou podle řádu preventivní údržby.

Řád preventivní údržby obsahuje minimálně:

- specifikaci vyhrazených technických zařízení, na které se vztahuje,
- specifikaci minimálních kvalifikačních požadavků osob provádějících činnosti a úkony podle řádu preventivní údržby,
- pracovní postupy pro jednotlivé skupiny vyhrazených technických zařízení, na které se vztahuje,
- lhůty pro provádění jednotlivých pracovních postupů,
- specifikaci záznamů o provedených úkonech a způsob jejich archivace,
- členění závad podle stupně jejich závažnosti,
- lhůty pro odstranění závad.

U zařízení přepravní soustavy nebo distribuční soustavy plynu držitele licence na přepravu plynu nebo držitele licence na distribuci plynu podle jiného právního předpisu a u plynovodních přípojek provozovaných držitelem licence na distribuci plynu nemusí být prováděny pravidelné provozní revize a kontroly, pokud:

- na základě technického stavu vyhrazeného plynového zařízení plánuje a provádí kontroly, údržbu a všechny další činnosti na vyhrazeném plynovém zařízení, v souladu s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- o stavu vyhrazeného technického zařízení a o všech činnostech na zařízení vede průběžně evidenci doplňovanou o aktuální informace o všech rozhodných skutečnostech majících dopad na bezpečnost provozu vyhrazeného technického zařízení a ochranu zdraví zaměstnanců,
- provozuje systém nepřetržitého dispečerského sledování a řízení provozu příslušné přepravní nebo distribuční soustavy plynu a příjmu informací o poruchových stavech zařízení, včetně informací od veřejnosti, systém nepřetržité pohotovostní služby, pro řešení poruchových stavů vyhrazených plynových zařízení v rámci územní působnosti provozovatele, vede evidenci úniků a údajů o jejich odstranění,
- vyhodnocuje informace o stavu vyhrazeného technického zařízení získané z činností provedených podle písmen a) až c) a v případě zjištění nevyhovujícího stavu stanoví a realizuje odpovídající opatření k nápravě,
- zajistí havarijní plán a provádí jednou ročně jeho aktualizaci, nebo
- zajistí zpracování metrologického řádu.

Hlášení vzniku havárie

Provozovatel je povinen bez zbytečného odkladu ohlásit oblastnímu inspektorátu práce příslušnému podle místa, kde k havárii došlo, vznik mimořádné, částečně nebo zcela neovladatelné, časově a prostorově ohraničené události, v jejímž důsledku došlo ke škodě na majetku zjevně přesahující částku 5 000 000 Kč, která vznikla v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení, nebo kdy jsou příčinou vzniku této události vyhrazená technická zařízení.

Další podrobnosti k provádění tohoto zákona stanoví vláda svým nařízením.